

Arbetsordning för fullmäktige i Stockholms läns landsting

Gäller för Landstingsfullmäktiges ledamöter

Beslutad av landstingsfullmäktige den 16-17 december 2014, § 176 LS 1410-1211, den 8 maj 2018, § 99 LS 2016-1193.

Utöver det som föreskrivs om landstingsfullmäktige i lag eller annan författning gäller bestämmelserna i denna arbetsordning.

Dokumenttyp
Styrande - Krav

Dokumentnummer
LS-S-1076712

Informationssäkerhetsklass
K1

Fastställd
2018-06-05

Fastställd av
Landstingsfullmäktige

Giltig till och med
2019-06-05

Upprättad av
Ingrid Bjurenborg

Innehållsförteckning

Antalet ledamöter	3
När och var sammanträden ska hållas m.m.	3
Kallelse, dagordningar och handlingar	4
Tillkännagivande om sammanträden m.m.	5
Närvaro- och yttranderätt vid fullmäktiges sammanträden	5
Ordning vid sammanträdena	6
Tillfällig ordförande.....	6
Val till förtroendeuppdrag.....	7
Fullmäktiges valberedning	8
Placering och närvaro.....	9
Anmälan av förhinder m.m.	9
Talarordning.....	10
Förfarande vid omröstning och val	11
Protokoll	11
Interpellationer	12
Frågor	13
Beredning	14
Fullmäktiges presidium.....	15
Motioner	15
Överenskommelse mellan de i landstings-fullmäktige representerade partierna om riktlinjer för landstingsfullmäktiges debatter	16

Antalet ledamöter

1 §

Landstingsfullmäktige har 149 ledamöter

Kommentar 1 §

Enligt 5 kap. 5 § kommunallagen 2017:725 (KL) bestämmer fullmäktige hur många ledamöter som fullmäktige ska ha med beaktande av att antalet ska vara udda och minst 101. Om antalet ersättare finns det bestämmelser i vallagen 2005:837.

När och var sammanträden ska hållas m.m.

2 §

Före utgången av december månad bestämmer fullmäktige dagar för det följande årets sammanträden.

När sammanträdesordningen ska göras upp måste beaktas att vissa regelmässigt återkommande frågor ska avgöras inom bestämda tider. Således ska val till olika förtroendeuppdrag ske före utgången av december månad före mandatperiodens början. Budgeten ska bestämmas före utgången av juni månad. Även beslut med anledning av revisionsberättelse ska fattas före utgången av juni månad året näst efter det som revisionen avser.

Ordföranden bestämmer tid för sammanträdens början och slut. Normalt bör sammanträde börja kl. 10.00 och avslutas när dagordningen är genomgången. Interpellationer behandlas mellan kl. 10.00 och 12.00. Frågor behandlas mellan kl 12.00 och 13.00. Behandling av beslutsärenden inleds kl. 13.00.

Kommentar 2 §

Enligt 5 kap 12 § KL bestämmer fullmäktige när ordinarie sammanträden ska hållas. Sammanträde ska även hållas om styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs.

Det bör inte påbörjas någon behandling av en ny interpellation efter kl. 11.45. Påbörjad interpellationsdebatt som inte har hunnit avslutas kl. 12.00 bör ajourneras till dess att samtliga beslutsärenden behandlats.

3 §

Om sammanträde ej kan slutföras på utsatt dag ska det fortsätta genast eller vid senare tidpunkt. Om sammanträde ska fortsätta vid senare tidpunkt, bestämmer och tillkännager ordföranden genast ny tid och plats för det fortsatta sammanträdet. Vid fortsatt sammanträde får nya ärenden inte tas upp.

Extra sammanträde ska hållas om styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs.

En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och ska undertecknas av de förtroendevalda som begär extra sammanträde samt innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlade på det extra sammanträdet.

4 §

Sammanträden hålls i Landstingshuset i Stockholm eller på annan plats, som bestäms av ordföranden.

Kallelse, dagordningar och handlingar

5 §

Varje ledamot och ersättare kallas till sammanträde enligt 5 kap. 15 § KL. Dagordningen är en del av kallelsen.

Ärende som fullmäktige ska behandla ska uppföras på dagordningen så snart landstingsstyrelsen yttrat sig.

Handlingar i ärendena bör tillställas ledamöter och ersättare, i för dem läsbar form, samtidigt med kallelsen/dagordningen.

Tillkännagivande om sammanträden m.m.

6 §

Tillkännagivande om sammanträde med landstingsfullmäktige utfärdas enligt bestämmelserna i 5 kap. 13 och 14 §§ KL. Tillkännagivande på landstingets anslagstavla ska innehålla uppgifter om de ärenden som ska avgöras genom beslut samt om besvarande av interpellationer. Ärenden behandlas i den ordning de tagits upp i tillkännagivandet. Fullmäktige får dock besluta om ändring av ordningsföljden.

Tillkännagivande om sammanträde, vid vilken revisionsberättelse framläggs, ska minst en vecka före sammanträdet även tillställas de revisorer som framlagt berättelsen.

Har enligt 3 § arbetsordningen tid bestämts för fortsatt sammanträde ska tillkännagivande om sammanträdet utfärdas med uppgift om de beslutsärenden som inte slutbehandlats. Om tillkännagivande inte hinner utfärdas ska frånvarande ledamöter underrättas om tiden genom förvaltningens kansli. Till frånvarande hänförs även ledamot, som företräts av ersättare.

Kommentar 6 §

Tillkännagivandet på anslagstavlan avseende interpellationer ska innehålla uppgift om interpellationsnummer, interpellant samt ämnesområde för interpellationen.

Sedan den 1 januari 2018 har landstinget en digital anslagstavla på sin webbplats enligt 8 kap. 9-10 §§ KL.

Närvaro- och yttranderätt vid fullmäktiges sammanträden

7 §

Rätt att närvara och delta i fullmäktiges överläggningar men ej i besluten har, även om de ej är ledamöter i fullmäktige,

1. landstingsråd
2. ordföranden samt 1:e och 2:e vice ordförande i landstingsstyrelsen

3. ordföranden eller vice ordföranden i en nämnd vars verksamhetsområde ett ärende berör
4. vid interpellationer och frågor den personkrets som anges under §§ 17 och 18
5. revisor vid behandling av årsberättelse, delårsrapporter och revisionsberättelse för den verksamhet som hans uppdrag avser
6. revisors sakkunniga biträde vid behandlande av revisionsberättelse för den verksamhet som uppdraget avser.

Kommentar 7 §

Enligt KL 5 kap. 40 § får fullmäktige besluta att även andra än ledamöter ska ha rätt att delta i överläggningarna men inte i besluten. Fullmäktige kan, såsom det skett i 7 § arbetsordningen, besluta om detta generellt men även besluta i enskilda fall.

Ordning vid sammanträdena

8 §

Ordföranden bör aktivt leda debatten. Om någon talare avlägsnar sig från ämnet för överläggningen och efter tillsägelse inte rättar sig, får ordföranden ta ifrån talaren ordet. I övrigt får ingen avbryta en talare under ett anförande.

Uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra, får ordföranden ajournera eller upplösa sammanträdet.

Tillfällig ordförande

9 §

År då allmänna val av ledamöter i landstingsfullmäktige har ägt rum tjänstgör som ordförande, intill dess val av fullmäktiges presidium förrättats, den som varit ledamot i fullmäktige längst tid – ålderspresident. Om två eller fler varit ledamöter lika lång tid, har den till levnadsåren äldste företräde.

Om varken ordförande eller vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde utövas ordförandeskapet av den som varit ledamot längst tid, intill dess fullmäktige utsett ordförande för sammanträdet.

Om två eller fler varit ledamöter lika lång tid, har den till levnadsåren äldste företräde.

Val till förtroendeuppdrag

10 §

År då allmänna val av ledamöter i landstingsfullmäktige ägt rum förrättar det nyvalda fullmäktige vid sitt första möte val av

1. fullmäktiges ordförande samt förste och andre vice ordförande, som tillsammans utgör fullmäktiges presidium
2. fullmäktiges sekreterare och ersättare
3. landstingsråd, gruppledare samt innehavare av andra av fullmäktige inrättade särskilda arvodesbefattningar för ärendeberedning
4. föredragande i landstingsrådsberedningen samt ordförande och vice ord-förande i denna beredning
5. ledamöter och ersättare i landstingsstyrelsen
6. ordförande samt förste och andre vice ordförande i landstingsstyrelsen
7. ledamöter och ersättare i fullmäktiges valberedning

Fullmäktiges ordförande samt förste och andre vice ordförande liksom sekreteraren och dennes ersättare väljs för ett år.

Angående mandattid, valbarhet, nyval, valbarhetens upphörande och avsägelse tillämpas för innehavare av särskild arvodesbefattning enligt p 3 ovan vad som gäller för landstingsråd.

Innan valet fastställer fullmäktige fördelningen av föredragningskyldigheten mellan de föredragande.

Valberedningen framlägger förslag till de övriga val som fullmäktige ska förrätta, om inte fullmäktige beslutar annat.

Kommentar 10 §

Med hänsyn till det stora antalet förtroendeuppdrag som ska tillsättas efter nyval, bör minst två sammanträden hållas då val kan förrättas. Vid det första sammanträdet, som bör utsättas under oktober, väljs innehavare till de i 10 § nämnda förtroendeuppdragen. Vid följande sammanträde som torde kunna hållas i december månad, utses innehavare till det stora flertalet uppdrag efter förslag från valberedningen.

Om fullmäktige för en och samma partigrupp ska välja två eller flera befattningshavare (som inte är föredragande landstingsråd) för ärendeberedning och/eller gruppledningsuppgifter anmäler gruppen i samband med valet den huvudsakliga uppgiftsfördelningen mellan befattningshavarna.

Då proportionella val ska förrättas ska förslagen jämte skiljaktiga meningar överlämnas till fullmäktige i form av tryckta valsedlar och får ej åtföljas av annat yttrande. Valsedlarna utdelas till fullmäktiges ledamöter vid sammanträdet början.

Valsedlar ska vara enkla, slutna och fria från all tvetydighet beträffande andra personer. Vid proportionella val gäller lagen om proportionellt valsätt inom landsting, kommunfullmäktige m.m. (1992:339).

Fullmäktiges valberedning

11 §

Valberedningen utses för samma tjänstgöringsperiod som fullmäktige. Antalet ledamöter och ersättare bestäms för varje tjänstgöringsperiod. Beredningen väljer inom sig en ordförande och vice ordförande samt väljer sekreterare. Valberedningens ordförande framlägger valberedningens skrivelser och förslag till fullmäktige. Beredningen får inom sig inrätta ett arbetsutskott, bestående av en representant för varje parti som är representerat i fullmäktige.

Valberedningen ska lägga fram förslag i alla valärenden som fullmäktige ska behandla med undantag för dem som anges i 10 § första stycket ovan och de val som landstingsstyrelsens ägarutskott och Landstingshuset i Stockholm AB ska framlägga förslag till enligt reglemente för landstingsstyrelse och nämnder respektive ägardirektiv.

Det ankommer bl.a. på valberedningen att lägga fram förslag till val av styrelser för Landstingshuset i Stockholm AB, AB Storstockholms Lokaltrafik samt styrelseledamöter i stiftelser, lekmannarevisorer i landstingets bolag, revisorer i nämnder och i stiftelser.

Val av revisorer bör ske före val av ledamöter till nämnder, styrelser och beredningar för att undvika konflikt med jävsregler och valbarhetsregler.

Kommentar 11 §

Landstingsstyrelsens ägarutskott ska nominera ledamöter i styrelserna för Karolinska Universitetssjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde samt till landstingets hel- och delägda bolag, med undantag för ovan nämnda bolag och Landstingshuset i Stockholm AB:s dotterbolag.

Placering och närvaro

12 §

Ordföranden låter upprätta en plan över fullmäktiges sammanträdeslokal och anger däri bestämd plats för varje ledamot samt övriga som äger delta i fullmäktiges sammanträden. Fullmäktiges ledamöter bör placeras partivis så långt detta är möjligt med hänsyn till lokalens utformning.

Vid sammanträdet början och vid början av ny sammanträdesdag registreras varje ledamots och tjänstgörande ersättares närvaro.

Om ordföranden finner det erforderligt kan närvaroregistrering företas även senare under fullmäktiges sammanträde.

Anmälan av förhinder m.m.

13 §

Förhinder att inställa sig till sammanträde ska anmälas till respektive partikansli, som kallar en ersättare enligt den mellan ersättarna gällande tjänstgöringsordningen. Den som saknar partikansli anmäler förhinder till förvaltningens kansli, som kallar en ersättare för denne enligt den mellan ersättarna gällande tjänstgöringsordningen.

Ledamot och ersättare som inställer sig under pågående sammanträde registrerar detta. Ledamot och ersättare som under pågående sammanträde inställer sig för tjänstgöring får ej inträda under pågående ärende utan först sedan ärendet avslutats. Detta gäller ej vid sammanträde för fastställande av landstingets budget, då överenskommelse träffats om särskilda regler. Under budgetsammanträdet sker inträdet efter beslut av ordföranden.

Kommentar 13 §

Enligt 5 kap. 19 § KL har en ledamot som inställer sig under pågående sammanträde rätt att tjänstgöra även om ersättare inträtt i ledamotens ställe. En ledamot som avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får därefter under samma dag inte tjänstgöra vid sammanträdet.

Talarordning

14 §

Talare erhåller ordet i den ordning de anmäler sig. Utan hinder härav och oberoende av företrädesrätt, varom stadgas här nedan, får ordföranden i beslutsärenden ge talare ordet för replik. Replik ska innebära en sakupplysning eller rättelse med anledning av närmast föregående talares anförande. Replik medges också en talare för att bemöta angrepp från dennes sida. Replik kan endast begäras under ett anförande.

Ordföranden i landstingsstyrelsen och särskild företrädare för varje partigrupp i fullmäktige äger på begäran för sitt första inlägg erhålla ordet före annan. Samma rätt har landstingsråd i ärende som landstingsrådet föredragit i landstingsrådsberedningen. Vid behandling av budgeten tillkommer nämnda rätt, förutom föredraganden, även det landstingsråd vars ansvarsområde är föremål för överläggning.

Vid behandling av motion har motionären rätt att inleda debatten.

Talare ska tala från talarstol eller från sin plats.

Förfarande vid omröstning och val

15 §

När fullmäktige har förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats korrekt.

Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag.

Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

Vid omröstning används landstingssalens voteringsystem.

Omröstning kan dock ske genom upprop varvid ledamöter och tjänstgörande ersättare avger sin röst muntligen, eller vid val, sin röstsedel. Ordföranden utser i sådant fall tre ledamöter att anteckna de muntligt avgivna rösterna samt att vid omröstning avseende val, granska de avgivna sedlarnas riktighet.

En ledamot som avser att avstå från att delta i ett beslut ska anmäla detta till ordföranden, innan ordföranden lägger fram förslag till beslut.

Protokoll

16 §

Sekreteraren för fullmäktiges protokoll. Protokollet justeras av ordföranden och två justeringsmän som utses bland ledamöterna för varje sammanträde.

Fullmäktige får besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart.

Yttranden vid sammanträde ska upptas stenografiskt och utskriften ska så snart som möjligt överlämnas till förvaltningens kansli av stenografen. Förvaltningens kansli tillställer talaren ett exemplar.

Interpellationer

17 §

En interpellation ska vara skriftlig och undertecknad av en ledamot. Interpellationen bör inges till förvaltningens kansli senast fyra dagar före sammanträdet vid vilket den är avsedd att framställas för beslut om den får ställas.

En ersättare får lämna in en interpellation under ett sammanträde, om ersättaren tjänstgör som ledamot vid sammanträdet. Ordinarie ledamot behöver inte tjänstgöra vid det sammanträde som en inlämnad interpellation är avsedd att framställas för beslut om den får ställas.

Interpellationer får riktas till

- föredragande landstingsråd,
- ordförandena i landstingsstyrelsen och nämnderna samt ordförande i fullmäktigeberedning,
- ordförande i utskott inom landstingsstyrelsen och utskott inom annan nämnd,
- ordförandena i programberedningarna och sjukvårdsstyrelserna under hälso- och sjukvårdsnämnden under förutsättning att de är förtroendevalda i landstinget,
- ordförandena i styrelserna för de direkt eller indirekt landstingsägda bolagen.

Ordförandena i landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden samt trafiknämnden får överlämna till ordförande i underlydande organ under respektive nämnd att besvara interpellation i ämne som tillhör det underlydande organets ansvarsområde.

Enligt 5 kap. 60 § KL ska interpellationerna ha ett bestämt innehåll och vara försedda med motivering. De bör ställas enbart i angelägenheter av större intresse för landstinget.

Tillåts interpellationen bör den besvaras senast vid nästa sammanträde. Svar på interpellation ska lämnas skriftligt och före besvarandet tillställas fullmäktiges ledamöter.

Om svaret lämnas på annat sammanträde än det vid vilken beslut fattats att interpellationen får ställas, ska skriftligt svar tillställas interpellanten senast 24 timmar före sammanträdet.

Fullmäktiges ordförande får efter att ha hört vice ordförandena besluta om sammanslagning av interpellationsdebatt avseende interpellationer inom

samma ämnesområde. Sammanslagning sker i möjligaste mån efter samråd med interpellanterna och svaranden.

Behandlingen av interpellationer bör som regel fullföljas även om interpellanten är frånvarande vid sammanträdet då interpellationen ska besvaras.

Interpellationer får besvaras även om färre än hälften av fullmäktiges ledamöter är närvarande.

Kommentar 17 §

Interpellation ska vara ställd till landstingsråd/svarande med utgångspunkt från gällande ansvarsfördelning/arbetsordning.

Fullmäktiges sekreterare gör en första bedömning huruvida detta uppfylls och påpekar eventuella felaktigheter. I tveksamma fall avgör ordförande efter samråd med övriga presidiet.

Interpellation får i enlighet med vad som anges i denna bestämmelse överlämnas till annan svarande. Fullmäktiges sekreterare gör en första bedömning. I tveksamma fall avgör ordförande efter samråd med övriga presidiet.

Med undertecknad avses ett teknikneutralt begrepp. Förutom underskrift i original godtas t.ex. undertecknade handlingar som skannats och skickats per e-post.

Frågor

18 §

En fråga ska vara skriftlig och framställas av en ledamot. Frågan ska inges till förvaltningens kansli senast kl. 07.30 sammanträdesdagen. Frågan ska vara preciserad och kunna besvaras med ja eller nej.

Enligt 5 kap. 64 § KL ska en fråga ha ett bestämt innehåll och får vara försedd med en inledande förklaring.

Frågor kan riktas till samma personkrets som interpellationer.

Ordförandena i landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden samt trafiknämnden får överlämna till ordförande i underlydande organ under

respektive nämnd att besvara fråga i ämne som tillhör det underlydande organets ansvarsområde.

Varje parti föreslår en prioriteringsordning av frågorna. Ordförande fördelar frågorna med rimligt hänsynstagande till partiernas storlek.

Ordföranden upprättar en förteckning över inkomna frågor som anger den ordning i vilken de ska besvaras. Frågan överlämnas efter detta till svaranden. Förteckningen tillställs till ledamöterna innan frågor besvaras.

Endast den som ställer frågan och den som svarar deltar i överläggningen.

Frågor får besvaras även om färre än hälften av fullmäktiges ledamöter är närvarande.

Kommentar 18 §

Fråga ska vara ställd till landstingsråd/-svarande med utgångspunkt från gällande ansvarsfördelning/arbetsordning.

Fullmäktiges sekreterare gör en första bedömning huruvida detta uppfylls och påpekar eventuella felaktigheter. I tveksamma fall avgör ordförande efter samråd med övriga presidiet.

Fråga får i enlighet med vad som anges i denna bestämmelse överlämnas till annan svarande. Fullmäktiges sekreterare gör en första bedömning. I tveksamma fall avgör ordförande efter samråd med övriga presidiet.

Fullmäktige kan före viss frågas besvarande besluta, att frågan i ämnet får bli föremål för överläggning utan den i 5 kap. 64 § KL angivna begränsningen

Beredning

19 §

Om inte fullmäktige beslutar något annat bestämmer landstingsstyrelsen hur de ärenden som landstingsfullmäktige ska avgöra ska beredas.

Fullmäktiges presidium

20 §

Fullmäktiges ordförande i samråd med vice ordförandena

- ansvara för planeringen av fullmäktigearbetet
- bereder frågor och ärenden om ansvarsfrihet och anmärkning
- ansvarar för representation, uppvaktning och kondoleanser rörande fullmäktige samt veteraner
- beslutar i ärenden om gemensam representation med Stockholms stad
- upprättar förslag till budget för revisorerna enligt 11 kap. 8 § KL.

Kommentar 20 §

Fullmäktige ska enligt 5 kap. 24 § KL besluta i frågan om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras. Detta beslut ska motiveras. Enligt 5 kap. 32 § KL ska fullmäktige även inhämta förklaringar från berörda nämnder och beredningar över revisionsanmärkningar. Fullmäktige ska även enligt 5 kap. 24 § KL ta ställning till om anmärkning ska framställas, ett beslut som även det ska motiveras.

Motioner

21 §

En motion ska vara skriftlig och undertecknad av en eller flera ledamöter. En motion väcks genom att den ges in till förvaltningens kansli eller vid ett sammanträde med fullmäktige.

En ersättare får väcka en motion bara när ersättaren tjänstgör som ledamot vid ett sammanträde.

Motionen bör ges in till förvaltningens kansli senast kl. 18.00 dagen före sammanträdet med fullmäktige. Om motion lämnas vid sammanträde bör detta ske senast kl. 12.00.

Kommentar 21 §

Med undertecknad avses här ett teknikneutralt begrepp. Förutom underskrift i original godtas t.ex. undertecknade handlingar som skannats och skickats per e-post.

Överenskommelse mellan de i landstings- fullmäktige representerade partierna om riktlinjer för landstingsfullmäktiges debatter

Tid för inlägg och antalet inlägg.

Interpellationer:

Svaranden föredrar svaret varvid hänvisning kan ske till utdelat svar.

Interpellanten 3 min

Svaranden 3 min

Interpellanten 3 min

Svaranden 3 min

Interpellanten 1 min

Svaranden 1 min

Sammanlagda interpellationer

Svaranden föredrar svaret varvid hänvisning kan ske till utdelat svar.

Interpellant A) 3 min

Interpellant B) 3 min

Svaranden 5 min

Interpellant A) 2 min

Interpellant B) 2 min

Svaranden 3 min

Interpellant A) 1 min

Interpellant B) 1 min

Svaranden 2 min

För interpellationer och sammanslagda interpellationer gäller även
följande:

Övriga talare 3 + 1 min

Om polemiskt inlägg görs från ny talare kan ordföranden medge att
svaranden eller interpellanterna får ett ytterligare inlägg om 1 minut.

Ny talare kan få ordet först efter det att svaranden och interpellanten haft
var sitt inlägg.

Frågor:

Fråga 1 min

Svaranden 2 min

Frågeställaren 1 min

Svaranden 1 min

Beslutsärenden:

I de fall särskild överenskommelse ej har träffats om debattregler tillämpas följande ordning:

Varje talare får göra tre inlägg. Första inlägg 5 min – andra inlägg 3 min - tredje inlägg 1 minut.

Vid beslutsärenden får repliker förekomma.

Repliktid

Repliktiden är 1 minut.

Antal repliker

Vid varje replikskifte tillåts högst två repliker per person.